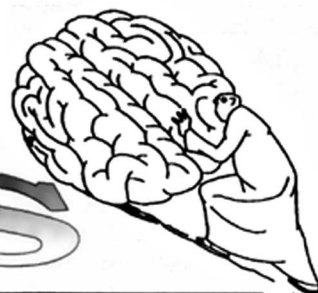

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

ZPRÁVA O 12. KONGRESU EVROPSKÝCH SKEPTIKŮ

Jiří Heřt

Brusel 13.-16. 10. 2005

V říjnu minulého roku jsem se zúčastnil 12. kongresu evropských skeptiků v Bruselu. Uspořádali ho belgičtí skeptici pod názvem: Pseudoscience, Alternative Medicine and the Media. Podle původně ohlášeného plánu měl být kongres věnován především analýze a kritice homeopatie, ale snad pro nedostatek přihlášek na toto téma byl program rozšířen. Kongresu se zúčastnilo 130 skeptiků téměř ze všech zemí západní Evropy, několik hostů z USA, Kanady, Izraele, Číny, dokonce i Senegalu. Státy východní Evropy jsem reprezentoval jen já. V tří denním programu bylo celkem dvacet 40minutových přednášek s 20minutovou diskusí. Stručně se zmíním o zajímavých přednáškách.

Alternativní medicína (AM)

Marie Prins referovala na téma: *Podvody s herbální léčbou v Holandsku*. Podle Prinsové se v Holandsku už v minulých stoletích rozšířily různé léčebné rostlinné preparáty orientálního původu. Velký zájem byl především o čínská afrodisiaka. V posledních letech však jejich prodej rychle klesal v souvislosti se zavedením moderních léků Viagra, později Cialis a Levitra. Od r. 2003 se však tento trend znovu změnil, protože se objevila nová účinná afrodisiaka, většinou z Číny. Rychle se to vysvětlilo. Chemická analýza zjistila, že léky, označované jako čistě přírodní, obsahovaly značnou dávku Viagry nebo Cialisu. S trochu jinou taktikou byl do všech států Beneluxu importován přírodní preparát LibidFit. Je to lék údajně připravený z pěti čínských rostlin podle 400 let starého receptu, údajně používaného na čínském císařském dvoře, ale vyráběného podle dnešních vědeckých zásad. Při kontrole zjistily holandské úřady, že obsahoval látku, analogickou Viagře. Údajně bezpečnou a přírodního původu, což oboje je velice sporné.

Následovala přednáška James E. Alcocka z Toronta: *Proč je alternativní medicína tak přitažlivá*. Podle

Z OBSAHU

Zpráva o 12. kongr. evr. skeptiků (J. Heřt)	...1
Dopis Jihočeským matkám (O. Andrysek)	...5
Dániken za zenitem (L. Příbylová)	...6
Aktivita slovenských humanistů (Č. Zlatník)	...7
Elektr. a magn. pole v diagnostice a terapii	...8
Pamětnický fejeton (V. Nosková)	...9
Třinecká knihovna žije astrologií!	...11
Korespondence s Bolčem (Č. Zlatník)	...12
Panorama (přel. M. Urban)	...13
Z druhého břehu	...14

Alcocka je dnes v Kanadě obrovské množství šarlatánských organizací a klinik. Podle jeho názoru je to reakce na podobu dnešní medicíny. V Kanadě, stejně jako USA, totiž původně existovaly tři různé systémy výchovy lékařů, ale nakonec byl zákonem, tzv. Flexnerovou zprávou – Flexner Report, zaveden německý systém, založený na přísných vědeckých základech. Tedy zřejmě to, co vedlo nakonec k dehumanizaci medicíny. Medicína se postupně odlidštila, „ztratila srdce“. Zavedení vědy a techniky vzdaluje pacienta od lékaře, který mu přestal být partnerem, zatímco AM nabízí to, co pacientům chybí a co žádají: utěšuje, nestraší, slibuje úspěšné vyléčení. To kdysi tradiční rodinní lékaři uměli, dnes už ne. Je proto nutné, chceme-li metody AM potlačit, aby se medicína změnila a nabídla pacientům víc, než jen vyléčit chorobu, musí nabídnout cit, naději a porozumění.

Jiný názor na věc měl prof. Barry Beyerstein, rovněž z Kanady, v obsahově i technicky nádherné přednášce nazvané: *Jsou to omyly ve vnímání a v myšlení, které vyvolávají zdání účinnosti šarlatánských metod*. Na rozdíl od Alcocka to tedy není odcizení, přetech- nizace oficiální medicíny, která je jediným důvodem, proč lidé dávají přednost AM. Je jen jedním z mnoha. Pozitivní postoj k AM je podle B. dán filozofickým postojem a psychologickými důvody. Roli zde hraje dlouhá řada faktorů, které vedou k mylnému názoru, že je AM účinná nebo dokonce účinnější než metody vědecké medicíny. Tomuto omylu podléhají nejen laičtí pacienti, ale i mnozí vzdělaní a inteligentní lidé.

K těmto faktorům patří nedostatečné obecné vzdělání, nedostatek objektivních informací o podstatě metod AM, zaměňování korelace za kauzalitu, zmatení lidí množstvím protichůdných informací, vliv relativizujícího postmodernismu, omyly ve vnímání a hodnocení, zkreslující paměť, sebeklamy, neobjektivní myšlení podle schématu „přání otcem myšlenky“, anglicky wishful thinking. Podle B. propadají těmto omylům i ti, kdo AM praktikují, a proto na pacienta působí přesvědčivě. Jen menšina z nich jsou podvodníci.

B. mne také potěšil výkladem, jak máme dokazovat neúčinnost metod AM. Podle něj je zřejmé, že vedle experimentálního přístupu musíme ukazovat, že metody AM odporují vědeckým poznatkům, že jim chybí racionální zdůvodnění a že často stačí odvolávat se na selský rozum.

Poslední dopolední přednášku v pátek měl **Cees Reckens** s názvem: *O ostudné politice některých holandských odborných společností vůči svým členům, kteří praktikují alternativní medicínu*. Reckens a jeho spolupracovníci vypátrali několik lékařů ze čtyř různých lékařských oborů, kteří praktikují metody AM. Materiály o těchto lékařích R. poskytl odborným společnostem. Všechny odpovědi byly stejné. Proti takovým lékařům prý nelze nic dělat. Teprve když R. tuto svou studii publikoval v holandském lékařském žurnálu, jedna společnost, a to společnost klinických chemiků, přece jen pozměnila svůj názor. Slíbila, že vyzve své členy, aby nepoužívali neúčinné, podvodné metody a že zpřísní kritéria pro přijímání nových členů.

Fritz van Dam, lékař holandského protirakovinného centra, nazval svou přednášku: *Fluktuace v používání alternativní protirakovinné terapie v průběhu let a vliv médií*. Autor nejprve zjišťoval, jak vysoké procento používání metod AM při léčbě rakoviny udávají zahraniční studie. Rozptýl byl obrovský, od 9 do 90%, průměr byl 31%. Příčinou jsou nejen historické a kulturní rozdíly, ale také zůsob dotazování a také to, které metody byly do studií zavzaty, tedy považovány za metody AM. Těžkožítěm Damovy přednášky byla analýza rozsáhlého souboru pacientů z jejich centra od r.1987. Zjistil především, že v Holandsku je rozšířen mýtus o velkém nebezpečí těchto metod pro pacienta. Ve skutečnosti se však jen 1% těch pacientů, kteří se léčí metodami AM, vzdává klasické, racionální léčby. Dále ukázal, že rejstřík alternativních protirakovinných metod je v Holandsku značně chudý, jde převážně jen o různé dietní režimy. V posledních 50 letech to byly dvě metody, obě vynalezené a v médiích horlivě propagované charismatickými lékaři, dr. Moermanem a později Houtsmullerem. Před deseti léty používalo tyto metody 13% pacientů protirakovinného centra, ale do r. 2005 jejich počet klesl na 2%. Příčiny tohoto poklesu souvisejí s aktivní protiofenzivou v médiích, kterou umožnily dva případy. Holandská společnost proti šarlatánství totiž objevila, že dr. Houtsmuller je podvodník. V televizi tvrdil, že se sám svou metodou vyléčil z rakoviny nejnebezpečnějšího typu, totiž melanomu s metastázami. Jenže to byla lež, jak se

zjistilo v dokumentaci. Ještě větší dopad měla smrt velice oblíbené herečky, která onemocněla rakovinou prsu a léčila se jen dietou. V zápětí zemřela významná politička, která se léčila tentokrát Kushiho dietou pro gynekologickou rakovinu. Holandský inspektorát pro zdravotní péči využil obou těchto případů k masivnímu varování před alternativní léčbou ve všech médiích. (Takovou účinnou metodu bychom asi měli využívat i u nás.)

Významnou přednášku na téma *Světová zdravotnická organizace a homeopatie* měl prof. **Wilem Betz** z Belgie, člen poradního sboru pro AM při Evropské Unii. Referoval o tom, že se poněkud mění situace ve WHO, která donedávna stála pevně na pozicích vědecké medicíny. Do některých sekcí WHO pronikli zástupci alternativní lobby, značný vliv tam mají třeba Světová organizace chiropraktiků, nebo Světová organizace pro samoléčbu, ale především zastánci čínské medicíny v čele paní Zhangovou, bývalou čínskou léčitelkou, která vede Oddělení pro alternativní medicínu v rámci sekce pro medikamentózní terapii. Právě toto oddělení vydalo už v r.1991 seznam velice sporných indikací pro léčbu akupunkturou, v r.2002 Deklaraci o AM a konečně v r.2005 připravilo tajně návrh dokumentu, který obhazuje a propaguje homeopatii. Na štěstí se podařilo tento návrh včas zachytit a díky masivní kritice ze strany lékařských organizací i skeptiků se podařilo zabránit jeho schválení. O podrobnostech jsme psali ve 2. čísle letošního Zpravodaje.

Následující přednášku pod názvem: *Dojde v Číně ke třetí vlně terapie Quigong?* měl Číňan **Le Sheng Xian**. Quigong resp. čchigong je léčba, která sestává z meditace, kultivace energie, ale také různých cvičení. Qui-gong těsně souvisí s filozofickým hnutím Falun-gong. Vychází ze starých čínských představ o energii čchi a o mimořádných schopnostech lidského těla, a má umožňovat mimosmyslové kontakty a působení. Le Xian to předvedl také na krátkém filmu. Pacientka ležela na břiše na jakémsi masážním stole a za ní ve vzdálenosti asi 5 m stál léčitel, který pohyboval, kroutil a mrskal rukama, aniž by mluvil, a pacientka na tyto pokyny reagovala podobnými pohyby celého těla. Šlo o jakýsi terapeutický tělocvik. Jak ale bylo určité synchronizace pohybů dosaženo, jestli jde o podvod nebo o sugesci, to bohužel z podivné angličtiny překladatelky nebylo zřejmé. Jisto je, že je to metoda, která získala v Číně velkou popularitu. Rozšířila se už v 50. letech 20. století, a po určitém úpadku se znovu silně rozšířila spolu s hnutím Falun-gong v letech 1970-2000. Měla statisíce přívrženců a stala se přímo masovou záležitostí. Snad proto se hnutí Falun-gong stalo nebezpečím pro současný čínský režim a bylo spolu s léčbou zakázáno a hodně přívrženců pozatýkáno. Podle Li Xiana se ale nepodařilo zájem o potlačit a je pravděpodobné, že se brzy objeví další vlna této duchovní terapie.

Jako poslední v pátečním programu vystoupil psycholog a předseda anglické skeptické organizace **Michael Heap**, s přednáškou: *Dejme sbohem nevědomé mysli*. Vysvětloval, že ve veřejnosti je rozšířena mylná představa o podstatě našich vjemů, myšlenek, vzpomínek, jako

by to byly samostatné jednotky, nebo dokonce struktury umístěné přesně v některé části mozku. Ve skutečnosti nic takového konkrétního, uchopitelného neexistuje, jde o děje, probíhající v mozku. Myšlenka nebo vzpomínka je tedy uvědomění složité aktivity probíhající v čase a v celém mozku. To platí i o termínu „podvědomá mysl“, který je často zneužíván parapsychology, psychoanalytiky a šarlatánskými léčiteli. Podle Heapa psychologové dokázali, že neexistují vedle sebe mysl vědomá a podvědomá jako samostatné funkce nebo orgány, ale že v celém mozku, na různých jeho místech, probíhají trvale a současně nejrůznější děje, z nichž některé vystupují do popředí jako vědomé.

Média a jejich svět

Dirk Volckaerts nazval svou přednášku: *Člověk pokoušal psa! Takové story se prodávají*, aneb *O etice a věrohodnosti novinářství*. V. informoval o nedávných anketách z Británie i Evropy, které ukazují, že věrohodnost novinářů nebyla nikdy tak nízká, jako v současné době. Mnoho lidí už nevěří ničemu, co čtou v novinách. Je to proto, že se z novinářství obecně vytratily i elementární etické principy. Demonstroval to na řadě příkladů neetického a zkresleného zpravodajství. Domnívá se, že je to z větší části způsobeno tlaky, které na dnešního novináře působí. Je to spěch, nedostatek času nebo finančních prostředků, často nedostatečné vzdělání, k tomu je silná konkurence mezi novináři, každý se snaží najít velký případ, senzační téma, mít osobní úspěch, tlačí na ně vydavatelé, pro které nejsou média prostředkem k pravdivému informování, ale komerčním prostředkem, sloužícím zisku. V. zakončil otázkami, které platí i pro naši situaci a na které odpovědět neumíme: Jak vlastně máme číst dnešní noviny? Jak docílit, aby byly noviny tak kvalitní jako bývaly? Jak zvýšit věrohodnost a tedy prestiž žurnalistu? Jak to udělat, aby se noviny neprodávaly proto, že v nich je článek: Člověk pokoušal psa? Nebo snad raději nekupovat noviny vůbec?

Následoval **Luis Alfonso Gámez** referátem: *Jak informovat veřejnost o skeptických tématech?* Neřekl nic nového, když poukázal na obtíže při publikování skeptických

J. Heřt a J. Grygar (fotografováno v r. 1999 na prvních Bludných balvanech) jsou častými návštěvníky skeptických konferencí v zahraničí.

tických názorů v médiích. Stále se nedaří vyvážit proud paranormality a skeptické názory sdělit většině populace. Chyba je však podle Gámeze na naší straně, když nedokážeme přednést naše názory atraktivně. A ukázal, že to jde, když se to umí. Promítal dlouhou řadu vlastních článků, které se mu podařilo uveřejnit v denících i periodickém tisku. Podle jeho názoru nesmíme být útoční, hlavně tituly nesmí vyznívat negativisticky a agresivně. I text má být spíše vyvážený, ale hlavně musí být originální, zajímavý, inteligentní, vtipný, čtivý atd., s atraktivními obrázky. (Jenže, ono se to snadno řekne...) Další přednáška **Jean Paul Van Berdegema**, nazvaná: *Dvě a dvě jsou čtyři, nebo snad pět nebo kolik chcete?* se týkala vnímání a chápání matematiky. Autor upozornil na skutečnost, že numerické výsledky nechápuou všichni lidé stejně. To, co je pro matematika zcela jednoznačným důkazem, je pro laickou veřejnost tím méně srozumitelné a přesvědčivé, čím více se vzdalujeme od matematické komunity k laikům. Podle B. je to způsobeno rostoucí matematickou nevzdělaností veřejnosti, intuitivními chybami při vnímání čísel, např. zlomků nebo grafů, a také vědomě nebo nevědomě špatnou interpretací dat, např. statistických. Podle B. je nutné mít jakýsi matematický cit, bychom porozuměli numerickým hodnotám, a ten lze získat jen praxí, tedy aktivním počítáním, používáním vzorců, grafů, statistiky, tedy v především ve škole. Dnešní škole se však zatím nepodařilo takovým způsobem vychovat většinu veřejnosti. Z toho plyne, že vzhledem k této situaci nemá smysl předkládat veřejnosti přesná numerická data a používat je k dokázání pravdivosti nějakých názorů. V tomto směru kritizoval média, která se často ohánějí takovými číselnými argumenty, statistikami a grafy, které jen málokdo umí správně interpretovat. To se týká i skeptiků, protože numerické argumenty selhávají i při vyvracení názorů pseudovědeckých. Se zajímavým názorem přišel **Hans van Maanen**, i když název jeho přednášky *Sex and Science* je hodně nepřiléhavý. Podle jeho názoru se dnes v tisku daleko méně objevují klasická pseudovědecká témata, protože každý žurnalista už ví, že lochnesky, sněžní muži nebo létající talíře neexistují a že homeopatie je hloupost. Ani pro skeptiky to už nejsou mimořádné názory, pro které by museli požadovat mimořádné důkazy. Větší pozornost by měl skeptik dnes věnovat vědeckým přílohám novin, sve kterých se popisují poslední objevy ze světa vědy, s módními, atraktivními, revolučními tématy a s bombastickými titulky, např.: „Káva vyvolává rakovinu“, „Levoručí lidé jsou v životě úspěšnější“, „Ženy s úzkou pávní mají atraktivní hlasy“. Podle M. zjištění jsou takové „sexy stories“ často velice pochybné, nepodložené nebo jde o neověřené hypotézy. Právě takovým rádobyvědeckým zprávám by měli skeptici věnovat pozornost. Na to navázal **Richard Monvoisin** ze Zétetického centra v Nice přednáškou *Jak využít pseudovědeckých názorů a mylných filozofických trendů v populárně vědeckých časopisech k výchově ke kritickému myšlení*. Tvrdí totiž co předchozí řečník, že se totiž dnešní populárněvědecké časopisy a přílohy řídí komerčními hledisky a publikují

především senzační a líbivé články. Takové materiály autor používá pro výuku kritického myšlení univerzitních studentů, kteří sami v nich mají odhalovat věcné, logické i filozofické chyby. (To by mohla být inspirace i pro nás.) O negativním vlivu médií byla také zajímavá přednáška černošského skeptika ze Senegalu, **Fadel Nianga**: *Pseudověda, novinářské svobody a kritický duch v západní Africe*. Podle jeho výkladu došlo v této oblasti k rychlému rozvoji rozhlasu i televize, které se v rámci konkurenčního boje snaží získat posluchače zajímavými tématy, tedy hlavně šířením všelijakých pověr, zázraků, a kuriózních kultů, které měly dosud jen lokální povahu. Média tam bohužel mají velmi silný vliv, šíří povrchní a jen vizuální kulturu a příliš nepřispívají k hlubšímu vzdělávání. Demonstroval to na řadě příkladů i na anketách u svých studentů na dakarské univerzitě, kteří ve vysokém procentu věří snad všem paranormálním bludům. Niang se sice snaží zasévat semínka kritického myšlení, ale je dost skeptický, protože silný vliv tam má náboženství, a pokud snad v Africe původní animismus ustupuje, tak je nahražován spíše islámským dogmatismem než vědeckým demokratickým myšlením.

Různé

Jean Brickmont, spoluautor slavného Alana Sokala, popsal nám dobře známou Sokalovu aféru (*Transgressing the boundaries in Social Text*) a srovnal ji s pozdější stejně trapnou záležitostí, kdy byl paní Elisabeth Tessier od pařížské university udělen doktorát ze sociologie za studii, která byla obhajobou astrologie. Sokalův článek a téze paní Tessier byly samozřejmě motivovány každá zcela jinak, ale obě aféry měly něco společného. Odhalily sílu akademických a intelektuálních kruhů, protivědecky zaměřených, které lze volně označit jako postmodernisty. Brickmont demonstroval, jakou afinitu mají tyto kruhy kpseudovědecké sféře. (Analogická je ovšem situace i u nás.) Přednáška **Christofera Frenche** už byla z jiné oblasti a jiného charakteru. Chtěl vysvětlit, proč jsou tak rozšířené pověry o prokletých místech, konkrétně o strašidelných domech. Na přítomnost duchů v takových místech věří zhruba 40% britské populace. Snažil se takový strašidelný dům uměle vybudovat a experimentálně zjistit, zda přece jen neexistují nějaké atypické materiální vlivy, které působí na psychiku člověka a které u citlivých lidí vyvolávají pocit přítomnosti jiné osoby, strach, mrazení v zádech, čichové vjemy nebo i halucinace, zjevení. French získal jeden velký prostorný objekt, který rozčlenil na řadu menších, různě tvarovaných a upravených prostorů a v některých místech umístil skryté zdroje, vyvolávající elektromagnetické nebo magnetické pole, nebo ultrazvuk. Domem potom se po dobu 50 minut procházely testované osoby, které měly hlásit, zda a v kterých místech mají nepříjemné pocity. Zjistil pochopitelně, že ani elektromagnetické ani ultrazvukové vlny neměly nejmenší efekt. Nepříjemné pocity zhruba u 10% probantů vyvolávaly jen malé, bílé, kruhové a špatně osvětlené prostory. Podle Frenche jsou takové pocity a představy o přítomnosti duchů vyvolané psychicky, autosugescí, nejde o žádné vnější materiální ani paranormální faktory.

Což je ovšem zcela srozumitelné, a myslím, že je zcela zbytečné, takové experimenty organizovat.

Rupert Sheldrake přišel z druhého břehu

Jak se teď stalo na kongresech skeptiků módou, byl pozván i zástupce druhého břehu **Rupert Sheldrake**, známý především svou koncepcí kosmické paměti a morfické rezonance. Jeho přednáška a diskuse o telepatii měla být pro mnohé přítomné zlatým hřebem kongresu. Očekávali bouřlivou konfrontaci a Sheldrakovu zdrcující porážku. Dopadlo to trochu jinak. S., elegantní a velice slušný pán, přišel dokonale připravený a klidným hlasem a dokonalou formou referoval o svých četných experimentech, které dokazovaly existenci telepatie. Podle jeho studií pozná pes telepaticky, kdy se jeho pán rozhodne jít domů. Matka pozná, kdy chce dítě pít. Hejna ptáků se dorozumívají a současně mění směr letu signálem z kosmické paměti atd. S. pak předvedl několik metaanalýz z oblasti parapsychologie, které dokazovaly, že lze na dálku uhádnout vybranou kartu, že telepatii dokazují i ganzfeld experimenty, kdy člověk se zakrytýma očima pozná, který obraz je pro něj telepaticky vysílán. Jeho protivníkem v hlavním dialogu byl holandský profesor Jan Willem Nienhuys, který vysvětloval, že existence telepatie a kosmické paměti je v rozporu s vědeckými poznatky, že nebyly v těle zjištěny žádné receptory pro kosmické signály, že existuje logický rozpor mezi předpokládanými nesmírně slabými a neměřitelnými telepatickými signály a nutností silných receptorů, že jde o přenos fyzikálně nemožný, že nelze logicky vysvětlit, jak si mozek může vybrat správný signál z nekonečného množství signálů atd. Rozhořčoval se, opíral se o vědecké zákony a logiku. Sheldrake se jen usmíval. „*Jistěže chápu Vaše argumenty, ale podívejte: tady leží metaanalýzy a mé experimenty, které byly úspěšně reprodukovány. Tady vidíte důkazy, nepochybná fakta. Já jsem přece skeptik jako Vy a má zjištění nepopírají vědu, ale rozšiřují ji.*“ Stejně vyřídil S. i ostatní diskutující. Každý laik, kdyby byl ovšem přítomen, by musel přiznat vítězství Rupertu Sheldrakeovi. Znovu jsem si uvědomil, že pseudovědce a šarlatány nelze přesvědčit racionálními argumenty, a diskutovat s nimi že je kontraproduktivní.

V rámci kongresu se také sešel, jako vždy, výbor ECSO. Zúčastnil jsem se ho jako zástupce dr. Grygara, který je místopředsedou této organizace, ale který v té době pracoval na astronomické laboratoři v Chile. Projednávaly se programové i finanční otázky a připravoval se příští evropský kongres v Dublinu. Výbor ECSO musel ukončit členství maďarských i bulharských skeptiků, kteří se před několika lety přihlásili, ale nevyvíjejí žádnou aktivitu a neplatí ani minimální příspěvky. Rozpadla se i skupina skeptiků slovenských. Zdá se, že ve východoevropských zemích skepticismus nezapustil své kořeny přes to, že jsou postiženy šířením pseudovědy ještě ve větším rozsahu, než je tomu ve světě západním. Já jsem tam podal zprávu o naší činnosti, přednáškách, publikacích, peticích i o akci Bludný balvan. Předal jsem tam také 10ti členům výboru dárek, anglickou podobu knížky prof. Kutílka: *Alternativní bajky*.

Potřebujeme sociology a psychology

Snad ještě pár slov k organizaci kongresu. Na rozdíl od předchozích skeptických kongresů, kterých jsem se zúčastnil, byla organizace perfektní. Dostavili se všichni ohlášení referenti, čas byl přesně dodržován, diskuse byla bohatá a věcná, předsedající řídili diskusi taktně, nekonfliktně.

Přispělo k tomu také to, že na kongres nebyla pozvána veřejnost, takže nedocházelo ke střetům a neprobíraly se banality. Přednášky byly převážnou většinou formálně kvalitní, s dokonalou powerpointovou dokumentací. K dispozici byl i výběr skeptické literatury, časopisů a knih. Atmosféra byla přátelská, ubytování bylo v dobrém hotelu za rohem. Budova kulturního domu i přednáškový

sál byly však dost prosté a ukazovaly, že skeptici a jejich společnosti nepatří k těm bohatým nebo sponzorovaným.

Jak kongres hodnotit? Pokud jde o program kongresu, neobjevila se tam žádná podstatně nová nebo dokonce revoluční myšlenka, ale podstatné je, že kongres přispěl k soudržnosti skeptického hnutí. A jaké podněty jsem si přinesl pro náš SISYFOS? Především to, že pseudověda zůstává trvalým a vážným světovým problémem, že nelze čekat rychlé výsledky, že musíme spolupracovat se zahraničními skeptiky, a také zvýšit odbornou úroveň naší práci, aktivovat nebo získat více odborníků, nejen přírodovědců, ale také sociologů a psychologů, které mezi námi postrádáme.

SKEPTICKÝ PROFESOR A JIHOČESKÉ MATKY

Dopis prof. Oskara Andryska Jihočeským matkám

Praha, 12. října 2005

Vážené dámy,

Byl jsem potěšen zasláním publikace prof. Rolanda Scholze o působení nízkých dávek záření. Prohlédl jsem si ji se zájmem, abych zjistil podklady Vašich aktivit ve prospěch naší země a jejího životního prostředí.

I když to činím nerad, musím uvést některá data o sobě, abych mohl uvedenou publikaci připomínkovat na stejné úrovni, s jakou knihu sepsal autor. Jsem rovněž emeritním profesorem, který má za sebou asi 40 let přednášek na 1. lékařské fakultě Karlovy university a to z oborů biofyzika, radiační fyzika, radiobiologie, nukleární medicína (od r. 1961 jsme tuto disciplínu pregraduálně vyučovali jako první v Evropě) a klinická onkologie. Mám atestace interna I. a II., nukleární medicína a klinická onkologie – snad dosti, abych se mohl odborně vyjádřit a nezatahoval Vás přitom do složitosti vědních oborů. Ještě závěrem, jsem aktivním členem občanského sdružení SISYFOS – společnosti, jejímž záměrem je šíření vědeckých poznatků naším občanům a boj proti všem formám pseudovědy a jejího zneužívání ať již k obchodním nebo „alternativním“ cílům.

Přestože s tvrzeními z dané publikace i Vašimi snahami nesouhlasím, vážím si toho, že v naší zemi jsou ještě lidé, ochotní bojovat za své názory a pomáhat svým spoluobčanům.

Proč tedy myslím, že Vaše činnost je antiproduktivní – snad v bodech:

- Radiační zátěž malými dávkami záření provází Zemi od počátku, především od doby, kdy na ní vzniknul život. Jde o záření kosmické, radiaci z přirozených radioisotopů, obsažených v horninách, především prvků uran-radiové, uran-aktiniové a thoriové řady. Ze Země navíc uniká radon a jeho isotopy ať jako plynný prvek, přítomný ve vzduchu, vdechovaný, nebo jeho následné dceřinné prvky, které jsou opět pevné povahy.
- Jsou seriózní názory, že bez této radiační zátěže by se život ani nevyvinul, neboť radiační mutace umožnily vznik a vývoj dalších rostlinných i živočišných druhů.

- Zátěž ze zdrojů umělých radioisotopů pak spolu s lékařskými aplikacemi záření představuje několik procent navíc proti tomu, čím byli ozařováni naši předci před objevem rentgenu a jaderné energie.

- Ve státu Kerale v Indii je hodnota pozadí (záření z přírodních zdrojů, kterému jsou obyvatelé exponováni) 20x vyšší než jinde na Zemi. Co je zajímavé, nikdy tam nebyl zjištěn statisticky významný vzestup nádorových onemocnění v porovnání s jinými místy na zeměkouli.

- Vím o jednom riziku – cesty letadlem, kdy dávky kosmického záření na hranici stratosféry jsou už určitým rizikem, o kterém se mlčí a ani dětátka z Oberösterreichu nemanifestují za zákaz letecké dopravy.

- A to nejhorší nakonec: výroba elektrické energie spalováním hnědého uhlí je několikanásobně rizikovější – jak pro exhalace, zhoršení životního prostředí, tak především pro zamořování naší země popelem, který obsahuje velké množství přirozených radioaktivních prvků. Jsme totiž zemi s prahorními geologickými základy a v nich je největší příměs uranové řady přirozených radioisotopů.

- A proti tomu nikdo neprotestuje – protože to sponzorům těchto protestů nevádí, benzín z hnědého uhlí v Herrman Göring Werke, myslím, že v Chomutově, se dělal jen za války a dnes to zisky naftovým magnátům nekrátí.

- *Exhalace a stoupající spotřeba energie z nafty našťestí snad lidstvo nezahubí, protože nafta dojde. Copak? Alternativními zdroji, solární a větrnou energií si jen zakrýváme obraz hrozící katastrofy, protože tyto zdroje, ať sebevíc čisté, nepokryjí více než několik málo procent potřeby.*
 - *Naděje lidstva je tedy v jaderné energii, mnohonásobně čistější, než ostatní formy výroby elektřiny, snad s výjimkou vodních elektráren, kterých mají právě nejvíc Rakušani, ale ani to nepokryje evropskou spotřebu. Jaderná energetika se přitom vyvíjí a doufám, že již brzy bude zvládnuta termojaderná řízená reakce, která není ani doprovázena radioaktivním odpadem atd...*
- Proto bych s Vámi rád pohovořil, jsem přesvědčen, že Vaše hnutí vzniklo z pocitu odpovědnosti k zdravému životu a ne, jak se říká, pod sponso-*

ringem OPEC a dalších nejaderných alternativ výroby energie. Rád bych si s Vámi vyměnil názory, třeba prostřednictvím společnosti SISYFOS, nebo s přizváním lepších odborníků, než jsem já sám, ve sdělovacích prostředcích, a to poctivě a ne jako diskuse našich politiků v nedělních sedmičkách. Naši občané by si zasloužili nepropagandistickou informaci o skutečném stavu problematiky jaderné a nejaderné energie. Musím končit, jinak vyplodím celou knihu jako pan profesor Roland Scholz.

S pozdravem

Prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc.

P.S. A od atomové lobby jsem dostal akorát obrázkovou brožurku k 50 letům jaderné fyziky a prvního reaktoru v Řeži v ČR

DÄNIKEN ZA ZENITEM

Lenka Příbylová

Dříve komunistický svatostánek dnes hostil autora podobně scestných, i když rozhodně méně nebezpečných myšlenek.

Erich von Däniken, autor světoznámých „Vzpomínek na budoucnost“, navštívil Prahu. Už kdysi v mládí jsem tu knihu četla a pel-mel nepodložených spekulací zabíhajících do všech možných oborů vědy (od archeologie, přes biblistiku až po kosmické technologie) mne tenkrát docela pobavil. Teprve mnohem později mi došlo, že nejde jen o neškodné fantazírování, které přináší autorovi slávu a peníze. Začaly se objevovat zprávy o nejrůznějších sektách, které v návštěvy mimozemšťanů skutečně věří a jejichž zfanatizovaní členové jsou schopni ve jménu své víry spáchat i hromadnou sebevraždu. Nepodezírám pana Dänikena z toho, že by něco takového zamýšlel, ale jeho práce vznik podobné „víry“ rozhodně motivuje. Zajímalo by mne, jaký má na tyto sekty názor.

A tak jsem se rozhodla využít jeho návštěvy Prahy a vydala se na multimediální přednášku. Snad bude diskuse. Už cestou ke Kongresovému centru jsem si všimla mladých lidí ve žlutých flísovkách, kteří něco rozdávali kolemjdoucím. Zblízka mi pak červený nápis na jejich mikínách prozradil, že to jsou „www.vesmirlilide.cz.“ Vida, vida, obdivovatelé velkého mistra se slétají, aby se přihlíželi na jeho slávě... Nějaký muž s nimi zrovna rozhořčeně diskutoval. „Vy si vážně myslíte, že tam jsou desítky tisíc kosmických lodí?!“

Kongresový sál byl zaplněn asi ze dvou třetin, složení publika opravdu pestré. Maminka s asi desetiletým synkem, starší manželé, osamělý mladík s vlasy staženými do culíku, skupinka žen středního

věku s dychtivě planoucíma očima. Na obrovském černém pódiu se autor skoro ztrácel. Měl příjemný, hluboký hlas a zřetelnou výslovnost. Kdo uměl německy, jistě mu dobře rozuměl, pro nás ostatní tu byl schopný překladatel. Aspoň byl čas dělat si poznámky.

Přednáška obsáhla většinu známých témat. Cuzco, planina Nazca, pyramida Palanke v Mexiku, pod níž leží známá kamenná deska s reliéfem kosmonauta (alespoň podle pana Dänikena), Cheopsova pyramida... Přednášející se pozastavoval například nad tím, že nám po indiánech z doby kamenné zůstaly perfektně opracované kameny. Že prý něco takového tehdejšími nástroji není možné. Mimo jiné proto, že tyto nástroje měly klínovitý tvar, takže se s nimi nedaly dělat pravoúhlé drážky. Vzpomněla jsem si, jak nám nedávno kameník opravoval na hrobě pomník. Věřte nevěřte, se svými klínovitými dlátky dokázal i pravoúhlé drážky. Jistě, jeho dlátka byla z mnohem pevnějšího materiálu než ta starověkých indiánů, ale z toho plyne jen to, že se s tím zkrátka o hodně víc nadřeli.

Chybí mu představivost?

Däniken má vůbec sklon podceňovat naše předky. Pravda, mnoho našich činností si nedovedeme představit bez bagrů, diamantových vrtáků a dalších výdobytků moderních technologií. To ovšem neznamená, že trpělivost, páka, nakloněná rovina a spousta dřiny nepřinesou stejné výsledky. I v oblasti zaměřování byli naši předci opravdu dobří a odborníci nevidí důvod, proč by nemohli postavit třeba Cheopsovu pyramidu. Ne tak pan Däniken. Připouští sice, že ji postavili lidé, ale pozor – podle mimozemšťanských plánů!

Na své přednášce letmo zmínil podivuhodné rozměry této stavby, jejichž poměry se shodují s poměry vzdáleností hvězd v Orionově pásu. Skeptický červík v mé hlavě se zavrtěl a mě napadlo, že při množství hvězd na obloze by bylo opravdu těžké nenalézt vhodnou trojici. Také vzdálenosti vnitřních planet se dají vysledovat ve vzdálenostech pohřebních komor, stačí vhodně ná-

sobit. Detaily nás přednášející nebude zatěžovat, na to není dost času. (Škoda, že jsem mu tuhle větu nezačala od začátku počítat, použil ji prakticky u každé záhady, o níž se zmínil.)

Na okraj mého notýsku přibyla další poznámka – v diskusi se zeptat, které že to vzdálenosti mistr myslí, neb planety jak známo obíhají po elipsách, jejich vzdálenost od Slunce se tedy mění a to dává prostor pro rozličné aritmetické kejkle. Také jsem byla zvědavá, co probůh mimozemšťany vedlo k tomu, že nutili ubohé lidi s jejich skrovnými technickými prostředky ke stavbě takových gigantů ??? Že by se jednalo o bandu zlomyslných pubescentů na výletě? Ale pan Däniken je kupodivu líčí jako laskavé bytosti!

Nu, otázek jsem si pár připravila, ale ouha! Po přednášce nenásledovala diskuse, nýbrž autogramiáda. Byla jsem zklamána, ale zároveň mi to připadalo typické. Autor jedné z největších mystifikací se bojí všetečných otázek. On nestojí o polemiku, chce být jen adorován! Ostatním posluchačům to zřejmě nevadilo. Dychtivě vytvořili nekonečnou frontu na podpisy, (pouze jeden na jednu osobu, a to bez věnování, autor by ten nápor nezvládl) zatímco Vesmírní lidé rozdávali jakési letáky. Cestou domů jsem si je mohla prohlédnout na lavičkách u autobusu. Byl to pokus o nějakou poezii, ale neměly ani rytmus, ani

rým. Na slavného Dänikena zkrátka nemají.

Čtyřicetiletý mlejnek

Doma mi to nedalo a vytáhla jsem z knihovny skoro čtyřicet let staré vydání Vzpomínek na budoucnost. A jak jsem tak listovala zažloutlou knížkou, zažila jsem nečekané překvapení. Všechno to tam bylo! Za celá ta léta pan Däniken nepřidal takřka nic. Vlastně – největší rozdíl mezi knihou a přednáškou tkvěl v tom, že autor vynechal pro současného posluchače již nestravitelné nescmsy. No uznejte, cožpak může dnešní člověk, odchovaný na Star Treku, věřit tomu, že by vyspělí mimozemšťané oplodňovali lidské ženy, aby tak vylepšili naši rasu a založili dynastie vládců? My přece víme, že základním pravidlem při mezihvězdných letech je nevměšovat se! Co napsat závěrem? Přednáška nijak nepřekvapila, i když nejruznější UFO-fandy určitě zaujala. Autor je sice za zenitem, ale i tak si na své staříčké teorii stále mastí kapsu. No, tentokrát jen českými korunami, ale při ceně lístku kolem 800 korun...a nesmíme zapomenout na jeho knihy, teď před Vánocemi se jistě budou dobře prodávat. Pořád se mi vtírá pocit, že pan Däniken je víceméně neškodný člověk, který objevil jeden ze způsobů, jak zbohatnout na lidské hlouposti, důvěřivosti, touze po senzaci...a pak si vzpomenu na ty sekty. Jistě, on je nezakládá, ale...ale...

AKTIVITA SLOVENSKÝCH HUMANISTŮ

Čeněk Zlatník

V současnosti na Slovensku roste a sílí vydavatelská a osvětová aktivita občanského sdružení Prometheus. Společnost byla ustavena již v roce 1990 jako mimovládní organizace sekulárních humanistů, kteří se nehlasí k žádnému náboženství. Prometheus hájí svobodu myšlení a svědomí, svobodu přesvědčení a vyznání, skutečnou odstavku církve od státu a celosvětovou humanistickou etiku. Vyzývá k tomu, aby se lidé nechali vést vlastním rozumem a nepodléhali iracionálním názorům. Šíří vědecké poznatky o přírodě a společnosti. Společnost Prometheus je doprovázena vydavatelskou činností Nakladatelství Rastislav Škoda. Podrobnosti naleznete na adrese <http://slovakia.humanists.net>.

Na první pohled překvapuje značná intenzita současně vydavatelské a osvětové činnosti. Na Slovensku nyní vycházejí dokonce dva dobře graficky upravené a editované humanistické časopisy, dvuměsíčníky: „Zošity humanistov“ (od roku 1998, rozsah 32 stran), uveřejňující zejména překlady zahraničních článků; dále časopis „Prometheus“ (od roku 2005, 34-40 stran), v němž převažují příspěvky tuzemských autorů. Srovnáme-li je s naším skromným Zpravodajem SISYFOS, je jasné, že kromě obdivuhodné práce nadšenců stojí na straně vydavatelů podstatně vyšší čtenářský zájem i sponzorská podpora. Přispívají jednak zahraniční humanisté, jednak je tu zdroj, který v Česku neznáme: plátcí daně z příjmu mohou odepsat ve prospěch organizace humanistů 2% z daně.

Nakladatelství R.Škoda vydává velmi zajímavé tituly, jako „Antológia moderného ateizmu“ (red. A.Roman a R.Škoda), „Zakázané ovoce – Etika humanizmu“ (P.Kurtz), „Možno áno, možno nie“ (Dan Barker, návod na zdravou pochybovačnost u dětí) a mnohé další.

Poznamenejme, že podobně orientovanou, sekulárně humanistickou společností je česká Volná myšlenka, o jejíž dnešní skromné činnosti málokdo ví. Její slavnější tradice sahá do období mocnářství. (Znalec Haškova Švejka si vybaví zoufalý výkřik hostinského Palivce „Ať žije Volná myšlenka“, poté co ho odsoudili na deset let žaláře skrze neblahou činnost much.) Internetové stránky Volná myšlenka nemá. Zájemce nalezne informace

o současnosti, ale hlavně o historii této úctyhodné společnosti v nedávno vyšlé knížce A.K.K.Kudláče „Příběh(y) Volné myšlenky“ (Nakl. Lidové noviny, Praha 2005).

Co je příčinou nesouměřitelné aktivity ideově příbuzných společností - Promethea a Volné myšlenky? Pokud snad některý

náš „bezvěrec“ slovenským přátelům závidí, pak s tím záhy přestane, prozkoumá-li blíže situaci.

Zvýšený zájem o sekulární humanismus je na Slovensku zřejmě vyvolán pocitem ohrožení části veřejnosti z vývoje vztahů mezi státem a katolickou církví, resp. náboženskými společnostmi vůbec. Sílí obavy z oslabení demokracie, státní suverenity a nekofesního charakteru státu.

Od minulého školního roku je na slovenských základních a středních školách náboženská výchova povinně volitelným předmětem, jehož alternativou je předmět etická výchova. Došlo k tomu na základě smlouvy Slovenské republiky se Svatým stolcem. Veřejnost i pedagogové poukazují na nelogičnost tohoto řešení a na slabou metodickou a odbornou zajištěnost alternativního předmětu, etické výchovy, který často v praxi vyučuje – opět katecheta. Škodovo nakladatelství vlastně usilovně překládá a vydává metodické pomůcky pro učitele etické výchovy, při údajném nezájmu a pasivitě tamního ministerstva školství.

Slovenská společnost se nastalou situací polarizuje, přičemž obě strany hledají politické spojence. Humanistická část společnosti je v menšině, na náboženství se obvykle hlásí více žáků než na etickou výchovu, ale rozdíl mezi oběma skupinami není řádový.

Slovenští humanisté mají vážné obavy, že parlament vbrzku přijme legislativu „o výhradách svědomí“, zprvu jako součást již připravené smlouvy se Svatým stolcem, později jako zákon upravující vztah státu k věřícím všech registrovaných náboženských společností. Obávají se, že věřící učitel veřejné školy by pak mohl odmítnout vyučovat o vzniku vesmíru, o sexu nebo genetice. Nebo lékař

by mohl odmítnout provést umělé oplodnění, předepsat antikoncepci, provést interrupci. O těchto obavách se píše kupř. v článku „Zmluva o výhradách svedomia rozděluje politickou scénu“ (Prometheus 5/2005, s. 6.).

Pokud jde o náš SISYFOS, ten podle svých stanov nezasahuje do oblasti náboženské a politické. Pokud jsou však obavy slovenských humanistů oprávněné, znamená to, že tamní společnost ztrácí respekt k rozumu a k vědeckým poznatkům. SISYFOS by tudíž měl situaci sledovat a poučit se z ní.

Časopis Prometheus publikuje rovněž články a sdělení členů české Volné myšlenky (J.Haubelt) nebo skeptické příspěvky (V.Nosková, I.Kapišinský). Rozhodně by sem mohli a měli čeští skeptici více přispívat. Můžeme si opatřit a číst knihy Škodova nakladatelství. Jejich seznamy, anotace a způsoby objednání – to vše naleznete na výše uvedené internetové adrese.

Cíle a programy sisyfovského skepticismu a sekulárního humanismu se nekryjí, ale mají společný průnik, přičemž bývají propojeny „personální unii“ osobností typu Paula Kurtze, zakladatele „nového skepticismu“. Svědčí o tom dikce i náplň internacionálních „humanistických manifestů“, vydávaných od 30. let 20. století, k nimž pravidelně připojují podpisy nositelé Nobelových cen a jiné přední osobnosti světové kultury. Poslední manifest vyšel v roce 1999, jeho slovenský překlad naleznete pod názvem „Humanistický manifest 2000“ na adrese <http://slovakia.humanists.net/manif2000.htm>.

Dřívější, Kurtzova „Deklarace sekulárního humanismu“ z roku 1980 vyšla zkráceně česky na Neviditelném psu 30.5.2002 a lze ji bez problému získat z archívu těchto internetových novin.

ELEKTRICKÁ A MAGNETICKÁ POLE V DIAGNOSTICE A TERAPII

(prostor mezi šarlatánstvím a vědeckým pokrokem)

Z článku R. Glasera v něm. čas. Skeptiker 4/2004 přeložil Milan Urban

Metody, které v medicíně využívají elektrických a magnetických polí lze rozdělit do 3 skupin:

1. metody, které byly klinicky vyzkoušeny a teoreticky jsou srozumitelné
2. metody, které jsou teoreticky možné, ale ještě zdaleka nedospěly do stadia klinického použití
3. metody vědecky nesrozumitelné a klinicky podle pravidel neověřené

Do třetí skupiny patří terapeutické etody, používající permanentní magnety. Biofyzikálně jsou nevěrohodné a jejich účinnost nebyla prokázána. Přesto přetrvává od doby Franze Messmera víra, že „tajemná“ síla magnetů může mít vliv na zdraví člověka. Záplava inzerátů čilých obchodníků je nepřehlédnutelná: magnetické náplasti, obinadla, bandáže, opasky, vložky do bot, náramky, matrace či polštáře mají léčit téměř všechna onemocnění. V roce 1999 byl celosvětový obrat dotyčného průmyslu asi 5 miliard dolarů (Weintraub 1999).

Publikace o terapeutických úspěších této metody poskytují velmi pochybný obraz. U některých vyšetření se

zdálo, že jakýsi efekt byl nalezen, ovšem jen u nereprezentativních souborů s deseti a méně pacienty (Brown 2002, Man 1999, Segal 1999, Vallbona 1997, Weintraub 1998). Jiné studie sice pozitivní efekt udávaly, ten se ale nedal statisticky prokázat (Jakobson 2001). Žádný vliv magnetické terapie nebylo možné zpravidla zaznamenat u bolesti nohou, zad nebo ramen. V Austrálii byly na žádost lékařů vyhodnoceny studie z let 1990 až 2000 o léčení bolesti zad pomocí magnetů. Z hodnocení vyplývá závěr, že nebyl prokázán žádný statisticky průkazný léčebný úspěch. (Wasiak 2001). Léčebný efekt, který byl pozorován, byl způsoben placebovým efektem. Stejně subjektivní zlepšení bylo totiž pozorováno i po přiložení nemagnetického kousku železa. Stačí, když se pacient domnívá, že na něj působí magnetismus.

Jak ale vysvětlit často citovanou účinnost podobných metod u zvířat?

Mnohdy je poukazováno na to, že se magnetická terapie s velkým úspěchem používá u jezdeckého sportu. Když lze koně, kteří jsou imunní vůči reklamě obchodníků, lé-

čít pomocí magnetických bandáží, pak – tak se argumentuje – nemůže jít přece o žádný placebový efekt! Je sice pravda, že se u koní vyskytuje placebový efekt v menší míře než u lidí, ale i zvířata jsou za každou péči vděčná a tím nepřímo ovlivnitelná. Barrett (2003) rovněž však došel studiem literatury na toto téma k závěru, že efektivita tohoto druhu magnetické terapie není v žádném ohledu doložitelná. Kromě toho cituje některé ze soudních rozsudků, týkajících se humánní medicíny, které byly v posledních letech vyneseny v USA. Tak např. v roce 1998 byla firma Magnetherapy, Inc. (Riviera Beach, Florida) odsouzena k pokutě 30.000 \$ a musela dementovat svá tvrzení, že nošení magnetů na těle v místech vyskytující se artritidy, migrény, ischiasu a pod. může mírnit bolesti. Do konfliktu se zákonem se dostala i firma Tectonic Magnets. Její prospekty obsahovaly doporučující dopisy vrcholových sportovců a hráčů golfu, ve kterých se tvrdilo, že výrobky uvedené firmy vyléčily různá bolestivá zranění svalů a kloubů a přispěly k rychlejší rekonvalescenci pacientů. Vrchní státní návladní státu Texas nechal tato tvrzení ověřit a zjistil, že jsou nepodložená a že výrobky firmy patří mezi nepovolené medicínské pomůcky. Food and Drug Administration (FDA) v roce 1997 varovala více firem před dalším šířením nepravdivých tvrzení. Federal Trade Commission rovnou zakázala společností Magnetic Therapeutic Technologies, Irving, Texas a Pain Stops Here! Inc., Baiting Hollow, N.Y. šíření nepravdivých tvrzení o svých výrobcích. Tyto firmy prodávaly magnetizovanou vodu proti rakovině, žlučnickým kamenům a pod. V srpnu roku 2000 jeden soud zjistil (Consumer Justice Center, Laguna Niguel, California), že místní obchod s obuví zákazníkovi podvádí, když tvrdí, že jeho boty „MagneForce“ korigují „magnetickou nedostatečnost“ a odstraňují ovlivněním krevního oběhu bolesti nohou a zad. Jen několik dní po zjištění soudu stáhla firma klamavou reklamu z internetu. Také firma

Media Maverick, Inc., California a její manažeři Mark Jones und Charles Cody dostali pokutu ve výši 800.000 \$ za to, že šířili nepravdivé údaje o magnetických náramcích, které firma prodávala. Náramky měly mírnit všechny druhy bolestí (Barret 2004).

Abychom ale s vaničkou nevyhlili i dítě. Magnetické síly, na rozdíl od iracionální a neúčinné terapie pomocí permanentních magnetů, nacházejí v medicíně i racionální použití, a to v její nové oblasti, která se v poslední době bouřlivě rozvíjí. Zde je jejich význam pro diagnostiku a terapii nezpochybnitelný. Jde o využití supraparamagnetických nanočástic v různých oblastech, např. v imunologii při tzv. „magnetické separaci“, kdy lze pomocí antilátek s navázanými nanočásticemi označit a izolovat buňky, nesoucí odpovídající antigen. Jinou metodou, označovanou jako „Magnetic Drug Targeting“ (magnetické nasměrování léčiva), lze účinnou látku, nesoucí tyto nanomagnety, magneticky koncentrovat na požadovaném místě. Tak lze např. optimalizovat chemoterapii při léčbě rakoviny. Účinná látka pak působí jen na nádor a nezaťžuje jiné části těla (Fricker 2001, Alexiou 2003, Hafeli 2004). Perspektivní je též magneticky zesílená hypertermie. Zde se využívá skutečnosti, že orgány, obohacené magnetickými nanočásticemi, se ve vysokofrekvenčním poli zahřívají silněji než okolní tkáň. Jinou moderní, v poslední době vyvinutou metodou, je tzv. magnetická stimulace, nacházející uplatnění v neurologii. Při ní však přesně vzato nejde o stimulaci magnetickou, nýbrž o stimulaci vířivými elektrickými proudy, vyvolanými v mozkové tkáni magnetickou indukcí. Na rozdíl od implantace elektrod není tato metoda invazivní.

Je zřejmé, že mezi racionálním a „alternativním“ používáním magnetizmu v medicíně je diametrální rozdíl a že v jiných zemích přece jen dostanou občas šarlatáni přes prsty. O něčem podobném u nás jsem dosud neslyšel.

PAMĚTNICKÝ FEJETON

Věra Nosková

Před deseti lety byl založen Český klub skeptiků Sisyfos. Na deset let starých fotografiích mají naši skeptičtí mužové hustší a tmavší vlasy, výbojnější brady a bradky, ženy blýskavější oči a štíhlejší postavy. Byli jsme chudí, ale bojovní. Prvním naším předsedou se stal psychiatr – výzkumník MUDr. Ivan David, muž s kamennou tváří, na níž občas překvapil příjemný smích doprovázející téměř vždy sarkastický šleh na adresu mašiblu všeho druhu. Fandil nám a pomáhal předseda Akademie věd ČR profesor Rudolf Zahradník. Ale skutečné začátky, fakta o nich, pokryl patinou čas se svými výpadky paměti.

MUDr. Ivan David před 10ti lety

Pokud o nás současná veřejnost cosi ví, a troufám si tvrdit, že nejméně třetina lidí na území naší republiky o nás alespoň slyšela, domnívá se, že předsedou byl, je a bude Jiří Grygar, který ovšem předsedou nikdy nebyl, není a býti nechce z mnoha rozumných důvodů. Další mýtus praví, že nás založila Akademie věd a že jsme všichni „vědátory“. A třetí mylná představa – dosti zhůvěřilá, že chceme své odpůrce dostat všechny za mříže a tajně sníme o jejich upalování.

Trochu osobní historie

V mládí jsem tíhla k umění, básnění, kamarádila se začínajícími literáty a malíři, psala básně a bavil mě lehce bohémský životní styl.

Od doby, kdy jsem spojila život s biologem Jindřichem Noskem a přicházela do styku s jeho kolegy, nejdříve na Přírodovědecké fakultě v Praze a později v Ústavu molekulární genetiky AV ČR, mě zaujal svět bádání. Prostředí laboratoří, vědecké problémy a hledání souvislostí mi imponovalo, stejně jako pracovitost, houževnatost a jistá střízlivost nových přátel a známých. Přiznávám, že jsem tento svět absorbovala také na fakultních mejdanech s proslulým (původně pokusným) králíkem na pepři a hořčici, se sklenkou zákeřného džusu s ginem. Sledovala jsem diskuze o vydařených a nevydařených experimentech, o cestách vědy, problémech embryologie a genetiky. Hleděla

Před 10ti lety nás podpořil slovenský skeptik prof. I. Kapišinský

jsem fascinována, stejně jako kdysi verši Rimbauda, na buňky do mikroskopu a zírala do Petriho misek, byla jsem, jak rád říkával Bohumil Hrabal „proti své vůli vzdělávána“. Normalizace kolem nás odporově zaváněla a malinko dusila, ale v přírodní vědě, byť chudé a omezené, se přesto dal najít jakýsi intelektuální azyl. Přeskočím teď dlouhou dobu do listopadu 1989, o níž se s mnoha vrstevníky shodujeme, že nám pro svou šed, téměř vypadla z paměti. Bliká v ní vzpomínka na plánovanou a nepodařenou emigraci do USA. Nabídka stáže pro manžela biologa trvala jen po omezený čas, ale soudruzi nám nepovolili vycestovat ani do Jugoslávie na „dovolenou“. Ke všem odporově doby jsme v našem případě mohli připočíst bydlení v holobytě bez příslušenství a s plesnivými zdi. Mimoděčný trest za naši nulovou „angažovanost“. Jenže pak čas „máchl okovy a změněn svět“.

Brzy po revoluci jsem si začala plnit staré, už přenošené sny, první byl život se psaním. Stala jsem se novinářkou. Noviny a časopisy se okamžitě zbavily oděru komunistického žvástání. Chtěly informovat ale také bavit, často ber kde ber. S novou svobodou podnikání se vyojily tisíce léčitelů, stovky jasnovidců a nejrůznějších šejdířů tvrdících, že mají přístup k tajným vědomostem. Média pro ně byla klíčem k úspěchu, prosperitě, snažili se do nich proniknout. Zpočátku jsem se pokoušela přijít na to, co je to za lidi, ale jak jejich řady, sebevědomí, ba drzost rostla, mých sil a elánu ubývalo. Nenašla jsem mezi nimi slušné, rozumné lidi, neměli prokazatelné výsledky, byli dílem komičtí, dílem odpuzující. Pro mnohé novináře se pro svou bizarnost a velkohubost staly oblíbenými figurami. Někteří jim dokonce věřili. Ve stejných médiích, kde jsem se snažila odhalovat jejich šarlatánské metody, je moje kolegyně obdivovala a psaly články v tomto duchu. Vlastně jsem neznala nikoho, kdo by esoteriky, čaroděje, léčitele a psychotroniky vnímal stejně skepticky jako já. Kdo by si troufl vidět je v bídě jejich blábolivých „argumentů“. Cítila jsem se ve svém úsilí osamělá.

Ne že by naše mladá demokracie neměla horší problémy,

ale tihle lidé jednak opovrhovali vědou a technikou, která mně naopak imponovala, na druhé straně zneužívali a devalvovali její odborné výrazy. Horší bylo a je, že vlastně okrádají lidi, kteří nejsou většinou bohatí a jsou navíc v nějaké nouzi.

Ze snu se vylíhl nápad

Na podzim roku 1994 jsem napsala dopis Jiřímu Grygarovi a svěřila se mu s nápadem vytvořit skupinu lidí, která by veřejně zpochybňovala nejrůznější pavědy. Reagoval rychle a s nadšením a tak jsme se již asi za 14 dní sešli v jedné hospůdce na Betlémském náměstí s několika dalšími zájemci o osvětovou práci. Další schůzky se konaly u nás doma. Dávali jsme dohromady stanovy, navrhovali činnost, statut, kdosi si vzpomněl,

že ve světě existují skeptické společnosti a bylo nám hned jasné, že to je společenství, které je nám blízké. Na žádosti o registraci jsou jména sedmi členů přípravného výboru: RNDr. Stanislav Libovický, CSc., MUDr. Ivan David, CSc., RNDr. Jiří Grygar, CSc., RNDr. Jaroslav Mácha, Prof. MUDr. Jiří Skořepa, DrSc., Věra Nosková, RNDr. Ivan Mazura, CSc. Zatímco prof. Skořepa a dr. Mazura se záhy stahují a mezi aktivními členy nefigurují, začíná mezi nás docházet redaktorka Lidových novin a popularizátorka vědy Libuše Koubská a brzy se připojuje její kolega z MfDnes Karel Pacner. Libuše Koubská se velmi zasloužila o naše logo, oslovila Miroslava Bartáka a požádala ho o vtipnou kresbu k článku, v kterém informovala o založení Sisyfos. Kresba vyšla a redaktorka s výtvarníkem domluvila, aby nám ji poskytl jako logo. Libuši Koubské, která je dnes šéfredaktorkou prestižního časopisu Přítomnost, někteří pamětníci přiznávají, že název Sisyfos byl její nápad, jiní si to nepamatují. Já patřím k těm prvním.

Občanské sdružení Český klub skeptiků Sisyfos bylo promptně zaregistrováno ještě týž rok, a sice 28. 12. 1994.

Ale to byl jen formální krok. Dá se říci, že skutečný Sisyfos vznikl až 17. března následujícího roku, kdy jsme se představili veřejnosti na naší první akci v budově AV na Národní třídě. Když jsem tehdy poprvé navštívila tuto váženou instituci ve staroslavné budově, informovala jsem vrátného, že jdu na... „Já vím,“ mávl rukou poučeně, „vy jste ten syfilis.“

Dnes už naše jméno vrátní nekomolí. V ten významný den se k nám přihlásilo na dvě stě členů. Tak vzniklo potřebné občanské sdružení, které obhájí rozum a zpochybňuje iracionální tvrzení a okultní kšeftaření. V tomto roce mu bylo deset let. Stále žije, pracuje, nabírá nové členy, přesvědčuje, brání vědu a šíří osvětu. Občas nařikáme, že aktivních členů je málo, že stárneme. Ale je třeba vidět, že se zároveň obrozujeme, přicházejí mezi nás mladí lidé, kontaktují nás příznivci z nejrůznějších oborů, mnoho lidí povzbuzuje naše existence.

Hodně štěstí, rozvahy a příznivé odezvy do dalších let, Sisyfe.

DALŠÍ RÁNA PRO HOMEOPATII - ZPRÁVA ECSO

V r. 2003 hlásila skupina farmakologů z Univerzity v Lipsku, že se jí podařilo prokázat účinnost vysoce potencovaných (ředěných) homeopatik Beladonna D32, D60 a D100. Záhy nato tyto výsledky byly publikovány v časopise „Biologische Medizin“, 33: 32-36. Autoři Franziska Schmidt, prof. Karen Nieber a prof. Wolfgang Suess provedli in-vitro experimenty s tkáněmi ze střeva potkana. Homeopatická komunita byla tak nadšena těmito výsledky, že autoři byli oceněni mezinárodní společností pro homeotoxikologii „Cenu Heinricha Reckewega“ (10.000 Euro).

Skeptici záhy poukázali na závažné nedostatky v této publikaci a požádali děkana fakulty, na které byly pokusy provedeny, o vyjádření. I když se zpožděním, ale snad na jeho popud, byly výsledky kontrolovány a v posledním čísle časopisu „Deutsche Apothekerzeitung“ (145: No.44, s. 24f) autoři připustili, že jejich studie je chybná a souhlasili se stažením článku z webové verze časopisu „Biologische Medizin“. Cenu H. Reckewega museli autoři vrátit.

To je už třetí velká rána pro homeopaty v druhé polovině roku 2005. První těžkou ranou bylo uveřejnění metaanalýzy švýcarsko-anglického týmu v srpnovém čísle respektovaného časopisu The Lancet, která přesvědčivě ukázala, že účinek homeopatik je stejný jako efekt placebo.

V září potom vydala uznávaná německá agentura pro ochranu spotřebitelů („Stiftung Warentest“) 5. přepracované vydání publikace „Die Andere Medizin“ (Jiná medicína), která kriticky hodnotí účinnost metod alternativní medicíny. Na věrohodnosti získala tato publikace tím, že byla revidována významnou osobností, prof. Edzardem Ernstem (příznivcem alternativní medicíny!). Podle této publikace jsou celé dvě třetiny těchto metod, včetně homeopatie, neúčinné. Jen u jedné třetiny jsou naznačeny určité pozitivní efekty. Negativní vyjádření k homeopatii v této publikaci vyvolalo prudkou odmítavou reakci německých homeopatů. Zajímavé bude, jak budou homeopaté regaovat na stažení lipské studie.

TŘINECKÁ KNIHOVNA ŽIJE ASTROLOGIÍ!

Petr Kubala

Tento příspěvek by klidně mohl být volným pokračováním článku pana docenta Čeňka Zlatníka s názvem Podivní nájemníci (zpravodaj č. 2/2005). Ukazuje se, že nejen školy, ale také knihovny propůjčují své prostory různým šarlatánům a pavědcům. V případě Městské knihovny v Třinci je situace o to horší, že se knihovna na pořádání šarlatánských přednášek sama velmi vydatně podílí. O celé situaci jsem se dozvěděl v září z regionálního tisku, kde byla pozvánka na přednášku českého astrologa Milana Gelnara s názvem „Astrologie a partnerské vztahy“. Přednáška proběhla v přednáškové místnosti Městské knihovny v Třinci ve čtvrtek 22.září. Po zaplacení vstupného ve výši 20 Kč, jste mohli získat astrologický partnerský posudek zdarma. Knihovna v Třinci jde ovšem v propagaci astrologie dál – již 24. listopadu proběhne další přednáška, tentokrát na téma „Astrologie a výchova dětí“. A jakoby toho nebylo málo, mohou se případní „intenzivní zájemci“ přihlásit do celodenního semináře, který knihovna připravuje. V den pořádání přednášky (dřív to nešlo) jsem ředitelce knihovny zaslal e-mail, ve kterém žádám vysvětlení:

Vážená paní ředitelko,
již řadu let se zabývám astronomií a v současné době studuji astrofyziku. Z regionálního tisku jsem se dozvěděl, že ve čtvrtek 22.září 2005 se v prostorách Městské knihovny v Třinci uskuteční přednáška astrologa Milana Gelnara na téma „Astrologie a partnerské vztahy“. Je-li tato informace pravdivá, musím vyjádřit své hluboké znepokojení. Myslím si, že městské knihovny, které jsou mimo jiné placené z daní českých občanů, mají kromě

knížních služeb, dbát na rozvoj vzdělání a kritického myšlení. Pořádání „šarlatánských přednášek“ je proto v přímém rozporu s posláním knihovny. Astrologie, která se zabývá vlivem „hvězd“ na osudy lidí, je považována za pavědu a v moderní společnosti nemá místo, je jen okultním soukromým byznysem několika set „jasnovidců“ - šarlatánů. Chtěl bych se proto zeptat, jaké důvody má Městská knihovna v Třinci, že k takovému šíření „osvěty“ pronajímá své prostory? A také Vás požádat, abyste v budoucnu od podobných aktivit upustili. O pořádání přednášky budu rovněž informovat Český klub skeptiků Sisyfos, který se snaží bojovat proti podobnému šarlatánství.

*Předem děkuji za odpověď
S pozdravem Petr Kubala*

Odpověď na tento e-mail nepřišla a tak jsem se pokusil kontaktovat knihovnu jinak. Vyplnil jsem na internetu formulář s názvem „Ptejte se knihovny“, který měl tu výhodu, že zde byla garantovaná odpověď do 48 hodin. Ani potom ovšem žádná odpověď nepřišla – což jistě také o něčem vypovídá. Myslím si, že pořádání astrologických přednášek je v přímém rozporu s posláním knihovny – tedy instituce, která má sloužit nejen jako „sklad knih“, ale také má dbát o rozvoj a šíření kritického myšlení a současných i minulých vědeckých poznatků. Má být zdrojem seriózních a kvalitních informací ve všech podobách. Byl bych velmi rád, kdyby ČKS Sisyfos praktiky třinecké knihovny sledoval a snažil se je ovlivnit. Podrobnosti naleznete na adrese Městské knihovny v Třinci: www.knih-trinec.cz/

KORESPONDENCE S BLUDNÝM LAUREÁTEM ARTUREM BOLČEM

Čeněk Zlatník

*Letos slavili fyzici svůj Rok a připomínali si stoleté výročí Einsteinovy speciální teorie relativity. Zmámeni oslavami zapomněli, že tuto teorii vyvrátil již před šesti léty skromný slovenský badatel, laureát Bludného balvanu Sisyfa, pan Artur Bolčo, publikující pod pseudonymem Arthur Boltstein. Zapomněli, že A.B. později vyvrátil i obecnou relativitu, když experimentálně prokázal, že gravitační vlny jsou pomalejší než světlo - zpráva o tom proběhla prostřednictvím ČTK snad všemi novinami na jaře roku 2002, odbornou odezvou byl článek J. Lange-
ra: *Bolstein a Einstein, HN/věda a technika*, 2.5.2002. Skromný pan A.B. se naštěstí připomenul koncem letošního roku sám. Dne 14.11.2005 došel předsedovi Sisyfa e-mailem následující dopis s žádostí o uveřejnění. Stejnou formou byla 22.11. odeslána odpověď.*

Vázení kolegovia zo Sisyfa, posledne udalosti su nasledovne:

Asi tou najvyššou referenciou, ktorá je v súvislosti s ocenením schopnosti systemoveho myslenia autora vobec možna, je posledný systemový objav **Arthura Boltcha – Bolsteina** súvisiaci s najslavnejšou teoriou jedného z najslavnejších vedcov histórie. Po zhruba deväťmesačnej oponenture „**Physics Essays**“ (Canada), spickový medzinárodný časopis pre **fundamentálne otázky a posun poznania v základnom výskume** (www.physicsessays.com), na základe recenzného posudku na autorov článok, uznal jeho dokaz odhalenia **evidentného rozporu v Einsteinovej špeciálnej teórii relativity**. Historicky prelomový článok autora bol oficiálne prijatý k publikovaniu 28. 9. 2005, a objaví sa vo **Physics Essays, March 2006 issue (Volume 19, Number 1)**.

Takže Vas budem musieť požiadať o zverejnenie tejto serióznej informácie hlavne, ale nie len na internete, všade tam, kde je zverejnené čokoľvek o mojej osobe, cez Vam spríaznené stránky. Samozrejme Vas týmto žiadam o stiahnutie všetkých informácií, ktoré sú na týchto stránkach, o mojej domnejšej neserióznosti a pamedeckosti, spolu s Vasim verejným ospravedlnením. Bludný balvan sa takto stáva skor bludným bumerangom, ktorý

sa k Vam týmto nevrátne vracia.

Velmi pekne dakujem za plodnú spoluprácu.
Arthur Boltcho – Bolstein

Pan

Arthur Boltcho-Bolstein

Slovutný pane,

gratuluji Vám k chystané publikaci Vašeho článku v časopise Physics Essays, kterýžto - se skromností sobě vlastní - považujete za historicky přelomový. Lze jen litovat, že citovaný časopis postrádá impakt faktor (JIF), takže se může stát, že Váš článek zprvu unikne pozornosti odborníků.

Za Vaši knihu „Obyčejné selhání jedné neobyčejné teorie“ (Praha, 1999), v níž jste vyvrátil Einsteinovu teorii relativity a Lorentzovy transformace, jste byl oceněn Bronzovým bludným balvanem za rok 1999 - zdůvodnění viz <http://www.sisyfos.cz/sisyfos/blb99j3.htm>.

Stran Bludného balvanu, sděluji, že dle statutu je možné ho odejmout pouze v případě, že laureát obdrží v témže oboru Nobelovu cenu - pak je totiž dokonce povinen Bludný balvan vrátit, je vymazán z registru laureátů a může si vyžádat potvrzení, že mu nikdy nebyl udělen.

Upřímně doufám, že toto sdělení podnítlí Vaše úsilí ve výzkumu selhávající teorie relativity a že vytvoříte teorii novou, spolehlivou a snad i radostnější.

Získáte-li Nobelovu cenu za fyziku, slibuji, že navrhnu Bludný balvan Českému klubu skeptiků Sisyfos.

S vřelým skeptickým pozdravem doc. Čeněk Zlatník
předseda společnosti Sisyfos

Pan A.B. obratem odpověděl, že nobelovku považuje za jistou. Není pochyb o tom, že o něm ještě uslyšíme. Případným zájemcům sdělujeme, že citovaná Bolsteinova kniha je k půjčení v síti pražských knihoven MKP. Pokud by někomu připadal text příliš odborný, doporučujeme užít jako průvodce podrobnou recenzi našeho člena Jana Erbena, přístupnou na adrese <http://amber.zine.cz/AZOld/occam/bolco.htm>

PÍSNÍ PROTI BIBLICKÉMU KREACIONISMU

Dopis ze Sarajeva od Martina Brože

Vážení Sisyfové,

Až do roku 2003, kdy jsem odjel dlouhodobě pracovat do zahraničí, jsem byl pravidelným návštěvníkem Vašich přednášek v AV. Dnes aspoň čtu na internetu Váš zpravodaj, ze kterého jsem se dozvěděl, že se v Praze v Kongresovém centru má konat mezinárodní kongres kreacionistů. Zajímavé je, že jsem se o akci zatím nedočetl na stránkách Institute of Creation Research

(www.icr.org), obzvlášť zábavné organizace profesionálních bojovníků proti evoluci.

Ti naštěstí nevědí ani o skandálu v nedalekém Srbsku, který by jim asi přišel jako voda na mlýn, kdy v listopadu loňského roku rozhodla tamní ministryně školství, náboženská fanatička Radmila Cerić (zvaná již dlouho předtím ministryně středověku) o vyřazení evoluční teorie z osnov a jejím nahrazení biblickou dějepřevou.

Tohle ještě dopadlo dobře; vzbudil se takový odpor, že za tři dny už ministryní nebyla a ke stažení učebnic nedošlo. Pozitivní roli přitom sehrála i pravoslavná církev, která prokázala, že ortodoxní neznamená fundamentalistický, a která takové vměšování víry do vědy odmítla. V samotné Bosně jsou naštěstí učebnice pod důsledným dohledem mezinárodních expertů, jinak by hlavně v muslimské populaci radikálové evoluci vymazali taky. Vede v tom nakladatelství Harun Yahya z Turecka, které v masově chrlených knihách používá kreacionistické argumenty, ovšem v islámském hávu a s hojnými citáty z Koránu.....

Tady by nebylo od věci připomenout debatujícím, že jediné dva státy, kde bylo vyučování evoluční teorii dlouhodobě oficiálně zakázáno a trestáno (Kansas pro jednu vynecháme), byly JAR a Jižní Rhodesie v době apartheidních režimů (alternativně se tam připouštěl vznik černochů z opic a stvoření bělochů). Těž stojí

za to probrat se Hitlerovým Mein Kampfem a pokusit se vyhledat pojem evoluce. Není tam.....

A nakonec můžeme na tomto setkání skoro s jistotou očekávat častý argumentační trik nazývaný appeal to poetic language. I s tím se ale dá bojovat. Pro případ, že ji ještě neznáte, posílám text opravdu nádherné písně, kterou k tématu v roce 1994 složila Catherine Faber z Oregonu, mikrobioložka, středoškolská profesorka a písničkářka v jedné osobě a opravdu noblesní a věřící dáma. Legenda spojená s písní WORD OF GOD říká, že ji napsala během osmihodinové intelektuálně zoufalé a vyčerpávající debaty s bojovníky proti evoluci v rámci státní Školní rady. Jinak ji najdete na adrese www.echoschildren.com a poslechnout si ji můžete v mp3 verzi v podání jiné písničkářky, Leslie Fish z Arizony, na stránkách <http://leslie-fish.clan-majere.org>, co se ale snadno zahltní.

Ze Sarajeva zdraví Váš příznivec Martin Brož

PANORAMA

Z německého skeptického časopisu Skeptiker vybral a přeložil Milan Urban

Oddálit smrt nelze

Velice rozšířenou je představa, že těžce nemocí lidé mohou pevnou vůlí oddálit svou smrt, pokud se chtějí dožít výročí svého narození, významné rodinné události, nebo třeba Vánoc nebo Nového roku. Tomu nasvědčovaly i některé údaje o tom, že lidé s těžkým infarktem nebo umírající z jiného důvodu zemřou teprve krátce po uvedených událostech. Tento názor vyvrátila nyní rozsáhlá studie statistiků z centra pro rakovinu Státní univerzity města Columbus v USA na základě analýzy dat 309 000 osob, které zemřely na rakovinu mezi léty 1989 a 2000. Ve dnech a týdnech po velkých amerických svátcích nebo po datu narozenin nemocných osob nezemřelo signifikantně více pacientů než v týdnech předtím. U žen tomu bylo dokonce naopak. Proč se mýtus o možnosti psychosomaticky ovlivnit chvíli úmrtí tak dlouho udržuje i mezi lékaři, lze podle psychologů vysvětlit jednak selektivní pamětí, jednak principem „přání otcem myšlenky“ (wishful thinking).

Tsunami mají na svědomí mimozemšťané

Indické časopisy, mezi jinými i India Daily, nyní objevily příčinu prosincové katastrofy vyvolané zemětřesením s vlnami tsunami. Těsně před katastrofou totiž byly na nebi jak v Indii, tak i nad Nikobarskými ostrovy pozorovány přelety UFO. Mimozemšťané zřejmě chtěli tímto rozsáhlým experimentem lidstvo varovat (před čím?) nebo snad provedli rozsáhlý experiment nejasného významu. V každém případě je podezřelé, že o výskytu UFO indická vláda mlčí. Zřejmě chce své kontakty s mimozemšťany zatajit, podobně jako to dělala americká vláda uprostřed minulého století. Spoluzodpovědnost za různá zemětřesení v Indii nese také astronomická konstelace, zejména, když jsou Slunce, Země, Měsíc, Venuse a Jupiter seřazeny v jedné linii. I v těchto situacích se vždy na nebi objevují UFO. Podle skeptických expertů

to ovšem není nic překvapivého, protože mnozí z těch, kdo se o zajímavé konstelaci dozví, pozorují oblohu a pak hlásí výskyt UFO, pokládají právě planety za UFO.

Nový typ akupunktury na obzoru

V USA se nyní objevil nový trend – obličejová akupunktura. Namísto riskantních plastických operací nebo injekcí botulotoxinu lze údajně obličejovou akupunkturou docílit svěžího vzhledu a omládnutí a samozřejmě i následných úspěchů na pracovním i společenském trhu. Metodu intenzivně propaguje vlivná Americká aliance pro akupunkturu a orientální medicínu. Na rozdíl od klasické čínské akupunktury, jejímž cílem je léčení chorob, má obličejová akupunktura jen kosmetický efekt a aplikuje se proto v amerických módních kosmetických salónech. Tento trend prý odpovídá životní orientaci dnešní americké společnosti.

Testování léčitelů v Německu

Německý časopis EKO-TEST provedl malý průzkum kvality německých léčitelů (Heilpraktiker), kterých je oficiálně 20.000. Hodnotili způsob jednání, anamnestiku, diagnostiku i terapii. Jeden z úředních lékařů, který trpěl dlouhodobými bolestmi v zádech, způsobenými nadpočetným, šestým bederním obratlem, se vydával za pacienta a navštívil 20 náhodně vybraných léčitelů. Používali nejrůznější metody, včetně Moradiagnostiky (rezonanční terapie, blízká elektropunktuře dle Volla), nebo irisdiagnostiky. Jejich diagnostické schopnosti byly katastrofální, někteří zjišťovali krevní tlak a puls mozkomíšní tekutiny přes oblek. Diagnostikovali nejrůznější choroby, od nestejně dlouhých končetin, přes alergie na mléko, plísnové onemocnění, nádor dvanáctníku i „oploštění v hlavě“. Správnou diagnózu nestanovil nikdo. Podivuhodná byla i jejich terapie. Jen čtyři léčitelé se snažili solidně vyšetřit a navrhli vcelku vhodnou léč-

bu, masáže nebo tělesné cvičení. Naopak 5 léčitelů bylo hodnoceno jak vysloveně nebezpečných, nejen kvůli zřejmým neznalostem a fantastickým, zavádějícím diagnózám, ale i pro rizikovou terapii, jako chiropraxi. Jen tři vystavili řádnou fakturu. Inkasovali 40-60 Euro. Jen v jedné věci vyslovil lékař uznání: všichni s ním jednali vstřícně, přátelsky. Bylo by zajímavé provést podobný průzkum i v naší republice a porovnat naše léčitele s německými.

Pozor, černá kočka přes cestu!

Stále více spolkových občanů je pověřivých. Vyplývá to z reprezentativní dlouhodobé studie Institutu pro demoskopii v Allensbachu, který byl proveden v letech 1973 až 2005. Dotazováni byli občané od 16 let. Tento institut sdělil v dubnu tohoto roku, že iracionální víra na dobrá či špatná znamení je mezi obyvatelstvem živá a je dnes dokonce rozšířena více než před čtvrt stoletím.

Podle studie věří 42% Němců, že jetelový čtyřlístek přináší štěstí. V roce 1973 to bylo jen 25%. 40% Němců věří, že spatřit náhodně v noci na obloze „padající hvězdu“ znamená nějakou důležitou životní událost. Před třemi desetiletími to bylo jen 22%. O 13% více Němců než v sedmdesátých letech věří, že setkání s kominíkem přináší štěstí. Jak ale víme, nejsou jen dobrá znamení. Více než 25% Němců se bojí čísla 13. Stejně je tomu u černých koček, které zleva překříží cestu. 25% spolkových občanů v tom vidí špatné znamení.

Občané z východní části Německa jsou mnohem méně přístupni náboženské víře, ale ve věci pověr není mezi oběma skupinami téměř žádný rozdíl, říká dále allensbachský institut. Jak na východě tak na západě jen 32% občanů resp. dotázaných odmítá přikládat pověrečným znamením vůbec nějaký význam.

Amardeo Sarma, spoluzakladatel a jednatel německé skeptické organizace GWUP považuje za nutné, aby ve vzdělávání včetně základních škol bylo silněji zakotveno kritické a vědecké myšlení, které je nyní trestuhodně zanedbáváno. S osvětou by v tomto ohledu měla pomoci i masová média, místo aby dávala prostor pseudovědcům a esoterikům. Na závěr Sarma dodává: „Je našťastí

i mnoho žurnalistů, kteří dávají dobrý příklad svým kritickým myšlením.“

Epidemie spalniček v Bavorsku

Mnoho případů spalniček se vyskytlo v Horním Bavorsku. Do začátku června bylo potvrzeno 120 případů, z toho celá jedna třetina mezi žáky školy Montessori v Peissenbergu. Podle novin Süddeutsche Zeitung vidí hlavní hygienik ve Wilhelmu příčinu v tom, že škola opakovaně odmítala nabídku na očkování.

Bez očkování, jehož odmítání různé skupiny propagují, mohou mít zdánlivě neškodné spalničky fatální následky. Nemoc je velmi nakažlivá a u každého pátého až desátého pacienta dochází ke komplikacím, např. k zánětu středního ucha, plic nebo mozku, které mívají trvalé následky.

Mnozí odpůrci očkování tvrdí, že očkování přetěžuje imunitní systém dětí, zatímco infekce dle jejich názoru chrání před alergiemi. Statistika však říká, že v NDR, kde bylo očkování povinné, bylo alergií méně než ve Spolkové republice. Annette Mankertz, vedoucí národního Referenčního centra pro nakažlivé choroby v Ústavu Roberta Kocha v Berlíně říká, že rizika při očkování jsou minimální, zatímco onemocnění spalničkami, zánětem průdušnic nebo zarděnkami může být spojeno s těžkými komplikacemi. Každý dvoutisící pacient, který onemocněl spalničkami, onemocní také obávaným zánětem mozku. U očkováných to je pouze jeden z 600.000.

V Bavorsku není očkování povinné. Bavorský ministr zdravotnictví Werner Schnappauf však s ohledem na epidemii spalniček vyzval všechny rodiče, aby nechali své děti očkovat. Počet případů onemocnění spalničkami totiž vzrostl v Německu ze 115 v roce 2004 na 430 za období od ledna do června r. 2005. Podle Annette Mankertové je to proto, že mnozí lidé z principu očkování odmítají, jiní se cítí častým očkováním obtěžováni a navíc už spalničky často nevnímají jako vážné onemocnění. Závěrem auorka tvrdí, že za této situace je pravděpodobné, že v Německu nebude dodržen termín (rok 2010), který Světová zdravotnická organizace (WHO) stanovila pro vymýcení spalniček.

Z DRUHÉHO BŘEHU

BYL JSEM NA PŘEDNÁŠCE

Karel Vereš

Jednoho dne jsem našel v poštovní schránce pozvánku na „odbornou“ přednášku o zdraví na téma „Přírodní a alternativní medicína v praxi“. Měl jsem se tam dovědět, jak předcházet onkologickým onemocněním, normalizovat krevní tlak, snížit hladinu cukru v krvi, odstranit všechny bolesti (byly vyjmenované), ale také zácpu i průjem. Seance se konala v salonku restaurace Na staré hospodě v Hloubětíně. Sedělo tam asi patnáct důchodců, a tak jsem se cítil jako doma. Uvítal nás poněkud nervózní mladý muž, pravil, že spolupracuje s Centrem zdraví, sídlícím

v Lékařském domě (!) v Praze a že se jmenuje Lukášek. V úvodu se nás zeptal, jestli není mezi námi lékař. Asi pro případ, že by se někomu udělalo špatně. Především jsem se dověděl, že všichni naši rodiče žili déle než my. Po mém slabém protestu, že v naší rodině tedy ne, mě odbyl tím, že jsem výjimka. Za všechno prý může nezdravé jídlo a prášky, které nám předepisují lékaři. Vida, paní Emmerová má záka. Když se sugestivně ptal, kdo, kolik a jak dlouho ty prášky bere, přihlásil jsem se, že já už 25 let a ke všemu jich beru hodně. To už poznal, že jsem kverulant a mou poznámku ignoroval. Pak se pustil do rakoviny, že na ní umírá nejvíce (?) lidí - statistiky jej zřejmě míjejí. Potom přišla bomba. „Všichni máme v sobě červíky,

moc červíků, dokonce až tři sta“. Na otázku do pléna „Co s nimi?“ jedna paní za mnou pravila, že na ně je dobrý romadúr. To přeslechl, stejně tak moji otázku „Jak vypadají?“. Ovšem, je to s nimi zlé, a s námi taky, jsou všude, v játrech, žaludku, ledvinách i v hlavě. Na některé protesty reagoval tvrzením, jak si už jeho babička občas stěžovala, že má v hlavě motolici. Mou poznámku, že motolice je ovčí nemoc, ignoroval. Zřejmě si pletl parazity s mikroby. Nesmím zapomenout ani na zmírnění cukrovky pomocí bylinek, arcíť při zachování diety. Tady už byl opatrný. Když nám začal nabízet své preparáty, zjistil jsem, že jsem dostal motolici a opustil sál.

BROUK V HLAVĚ

Sestavila Věra Nosková, sběratelka bizarních dopisů

Pane doktore Grygaře,
asi budete zvědav , proč Vám, pane Doktore píše jakýsi neznámý, bezvýznamný a dokonce nepodepsaný jedinec? ... U nikoho neobstojí argument, že on nečte brakovou literaturu, že to není jeho obor, že takových zvěstovatelů a proroků už tu bylo atd. Za tímto tvrzením se totiž skutečně skrývá jen to, o čem se v knihách píše – lenost, ignorace, přezíravost, stupidnost atd. Nejtěžší asi skutečně u každého člověka této planety Země je asi poctivě si přiznat, že možná stavěl svůj život na falešných základech, že se třeba mylil jen v něčem nebo úplně ve všem. A těch odpovědných, kteří by to dokázali, asi nebude mezi námi mnoho: A přece se točí. A přece je něco mezi Nebem a Zemí. ... Jen první Danikenovy knihy vzbudily jim možná ani nezaměřený ale velmi potřebný efekt. Hlavně zasadily bohužel jen nemnohým těm nejpopovlanějším brouka do hlavy. A aby tahle naše tzv. „Civilizace“ dočasně snad znovu nezanikla, měl by začít onen brouk vrtat v hlavách všem těm, kteří jsou jakýmkoliv způsobem odpovědní za osud planety Země a Vy pane Doktore Grygaře a Vám podobní by jste tomu měli být maximálně nápomocni.

Aleluja OO. Já nejsem duch, jsem mimozemšťan z planety Elieljí. Mé jméno je Olie. SLYŠÍME TELEPATICKÉ ZNĚNÍ, to je do kompjútru technologického. Pohybujeme se nad zemí pár centimetrů. PYRAMIDY JSOU NAŠE MINULÉ ZÁKLADNY, JSOU TAM OTVORY NEVIDITELNÉ PRO VÁS, TO MY ZABEZPEČIT. Vy říkáte UFO. To se nazývá i ještě jinak, já vám to napíšu po lidsku: KONSTRUKTIVNÍ TECHNIKAL NITRIKAL. My létáme s technikou a konstrukcí, která má nitro pro létání. Zkoumáme i břišní otvory. Ty vaše nukleární částice vnikly do naší vakuosféry. Někdy se mi také ztrácí telepatické vlny. Nejzajímavější částí člověka je vzorek. Vzorky jsou odváděny do přístroje, který měří jejich hodnotnou frekvenci. VZOREK JE POUŽIT JAKO ČÁSTICE KE ZKOUMÁNÍ. Jsou to informace důstojné! Toto není pohádka ale realita! Aleluja OO.

Vážený pane Grygaře,
velice si cením Vaše pořady o astronomii. Ovšem Vaše

poznámka o astrologii a jiných pavědách ve Vašem nedělním pořadu ve mně vzbudila oprávněnou obavu o budoucnost lidstva! Astrologie a Okultismus nabízí vyznání se v současných psychických a psychologických problémech lidstva. Ovšem Vaše nabídka imaginárních rozměrů a vzdáleností nabízí jen ubohost člověka, který v tomto měřítku neznamena VŮBEC NIC!!!! Naprosto tedy nemůžu pochopit Vaši silnou zaujatost vůči těmto tzv. PAVĚDÁM???. Sám se začínám velice vážně zabývat okultismem, k němuž patří i ona nešťastná astrologie. Po přečtení rozhovoru s Vámi v časopise Výběr Readers Digest (mimořadně mám prověřeno, že dokonalých podvodníků) jsem dospěl k závěru, že Vy sám byste potřeboval službu nějakého toho okultisty.

Dopis redakci

Není mi po chuti vám dělat písemnou přednášku, samotný název článku Vědci bojují s pavědou je zcela zcestný neboť pavěda není definována a kromě toho asi nevíte kdo je vědec – rozhodně není atributem vědce množství titulů. Tito „vědci“ kterým se tak dobře dařilo za komunistů, mají k vědě hodně daleko. Vše je popsáno dokonale v mé knize Od magie k biotronice a to skutečně vědecky, zašlu ji když poukážete složenkou C 70,- Kč nebo 60,- Kč při osobním odběru. Varuji Vás před údajnými vědci, kteří se náramně vždy starali nejen dříve ale i teď, aby skutečné odborníky odbourali. Celý ten klub skeptiků je banda šlendriánů, kteří se kryjí za AV, JČMF apod. Jakým právem si tyto lidi vybíráte a lidi, kteří skutečně mnoho vědí – Dr. Rejdák, Dr. Šafařík a moje „maličkost“ ty ignorujete.

Vážený pane,

Původně nezávazně jsem si zkusil spočítat několik hodnot energie v ovzduší nad Zemským povrchem. Výsledky byly natolik závažné, že si je nechci nechat pouze pro sebe. Postupně obtěžuji odborníky z energetiky a fyziky ovzduší o pozornost těmto hodnotám. ... Denně se v krajině teplota vzduchu zvedá přibližně o 10 stupňů Celsia proti teplotě vzduchu v noci. Tepelná kapacita vzduchu ve vzorku 100 km x 100 km x výška 2 km a tepelném rozdílu 10 stupňů Celsia představuje vyšší energii než byla spotřeba elektřiny v České republice za celý rok 1995 Při rozprostřeném čerpání energie tepelným čerpadlem za účelem výroby elektřiny by to představovalo trvalý pokles teploty v krajině pouze o 0,03. Účinnost tepelných čerpadel je 100%, poněvadž všechny ztráty se vrací do ovzduší opět jako teplo.

(z krátkého nepodepsaného dopisu Jiřímu Grygarovi)

To je zajímavé, že nějaký astrofysik, který se jenom povaloval za dělnické peníze se měl za socialismu jako prase v žitě a nyní se projevila jeho povaha jako NEPŘÍTELE Lidí – poctivě za socialismu pracujících pro blaho celé naší společnosti včetně takových astrofysiků a dalších státních povalečů, které dělnická společnost ŽIVILA!!! Styď se chlapče astrofysiku! POHRDÁM ASTROFYSIKY!!!!

V DĚLOZE KAPLE SE TVOŘÍ SEMENO

Věra Nosková

Tolik blábolivé a doslova jurodivé péče si Praha snad ani nezaslouží. O co jde? Jméno chorvatského výtvarníka Marko Pogačnika známe, snažil se přesvědčit úřad městské části Prahy 1, aby mu umožnila „vyléčit Prahu“ svými litopunktturními kameny s kosmogramem, které chtěl umístit na čakry a akupunktturní body Prahy. To mu nebylo umožněno a skeptici o tom něco vědí.

V letošní Regeneraci číslo 10 je tomuto blouznivci věnována dvoustrana. O cizozemcově profesi či původních záměrech ani slovo, zato je nazýván geomantem a jsou tu citovány jeho výroky, jimiž obšťastňoval skupinku osoblačných duchovna a zázraků, výroky nad nimiž žasne každý, kdo něco ví o těle a tělních orgánech a jejich funkcích. Sochař totiž motá do jednoho chumlu svatý grál, kosmické srdeční centrum Prahy, solární plexus Evropy a hlavně a opakovaně zmiňuje dělohu, jíž se zdá být velmi zaujat, aniž by znal její základní funkce. Tedy řeč je pořád o Praze nazývané cizozemcem mimo jiné též dělohou Bohyně. Tento čistokrevný jurodivec údajně připravil projekt, který má oživit srdeční osu naší metropole. Nic jiného už chudák Praha nemá zapotřebí. Blábolivost jeho teorií duchovnem nadité spřízněnce ještě více pomate, skeptika pochmurně rozveselí, jeho aktivita je veseloherní povahy. Potěšme se výpovědní silou následující citace vybrané z časopisu Regenerace:

„Vytvoříme membránu ze srdečních sil, aby se do ní vešla celá katedrála, a až houknu, uvedeme katedrálu do pohybu,“ vyzval nás Marko Pogačnik. Rozestavili jsme se, zavřeli oči, propojili se od srdce k srdci, aby vznikla membrána. Marko houkl – a svatý Vít se dal do pohybu. Vydal se k Bratislavě a plul po vlnách éteru přes Záhřeb, Bern, Frankfurt a Berlín, aby skončil opět na Hradčanech a jako bájný Úroboros se zakousl do svého ohonu. Poté co se katedrála občerstvila létáním po Evropě, odhalila skupince kolem M.P. své tajemství. Zde je:

Kosmická síla sestupující věží vlevo od brány se v hloubi země regeneruje a stoupá do svatováclavské kaple vpravo od brány, zde, v této děloze, se tvoří semeno (sic!), zárodek nového prostoru. Tento motiv kosmických sil sestupujících do prostoru číše se vyskytuje i nahoře nad portálem. Půjdeme-li o kousek dolů, uvidíme semeno, které zde vzniká, a ještě více dole spatříme, co toto semeno skrývá: postavu Krista.

A je nám jasno. Genetik by zaprotestoval, neboť protože Kristus vznikl nepohlavní cestou, klasického spermatu nebylo jistě zapotřebí, ale to už táhneme na křehké mýty a legendy s dělostřelectvem logiky a to je nepřipustná přesilovka.

Bydlím u Stromovky, kde vznešená skupinka v čele s mistrem také operovala, neboť tento rozlehlý park patří k oblasti hrdelní čakry. Jinak se v článku ještě praví, že dva litopunktturní kameny už byly v Praze instalovány, jeden prý pod Strahovským klášterem (tam kde tepe srdce Prahy) a druhý na Parukářce. Škoda, že jsem se k tak zábavné akci nenachomýtl. Příjemné pro nás je, že se spirituální skupinka kolem svého duchovního vůdce vy-

bízala na vlastní útraty, a Praha nebyla léčena akupunktturními kameny z peněz daňových poplatníků.

Mystický akupunkturista, léčitel Prahy Marko Pogačnik ve Stromovce

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně každou třetí středu v měsíci v budově Akademie věd na Národní třídě v Praze, a to v místnosti 206 od 17 hod. Po přednáškách následuje diskuse.

18.1. Obrat Evropy ku geneticky modifikovaným potravinám - Prof. RNDr. Jaroslav Drobník, CSc.
Zpráva o Evropském skeptickém kongresu v Bruselu - Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.

15.2. Nobelovy ceny ve 20. století - Prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc. a RNDr. Jiří Grygar, CSc.

15.3. Máme se bát ptačí chřipky? - MUDr. Michael Vít, Ph.D. (hlavní hygienik ČR)

- ⌘ Zpravodaj Sisyfos – neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS – Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of the Claims of the Paranormal). Zapsán do evidence periodického tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208
- ⌘ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků:
Věra Nosková, U studánky 18, 170 00 Praha 7
e-mail: lano@centrum.cz
- ⌘ Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329, kód banky 0800.
- ⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>
- ⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 4/2005 – vyšlo v prosinci 2005. Připravila Věra Nosková. Redakční rada: Věra Nosková, Čeněk Zlatník, Martin Bloch.
- ⌘ Grafická úprava: Jiří Nosek, www.photomorgana.cz
- ⌘ Tiskárna VS Praha- Pankrác, www.sweb.cz/vstisk
- ⌘ Příspěvky do Zpravodaje Sisyfos posílejte na adresu:
Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00. Lze je též zaslat i s diakritikou na e-mail: lano@centrum.cz